

Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

НН інститут Педагогіки і психології

Кафедра Психології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методика роботи практичного психолога

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 053 Психологія
(шифр і назва)

освітня-програма Практична психологія
Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

УХВАЛЕНО

Рішенням кафедри психології
Протокол № 1 від 27 серпня 2020 року

Загальна інформація про дисципліну

Назва дисципліни	Методика роботи практичного психолога
Викладач	Кузікова С.Б. – доктор психологічних наук, професор, завідувач, професор кафедри психології
Профайл викладача (-ів)	https://psy.sspu.edu.ua/index.php/kafedra/sklad-kafedri/43-kuzikova
Контактний тел.	+380957978463
E-mail:	Kuzikova_svetlana@ukr.net
Сторінка курсу в Moodle	https://dl.sspu.edu.ua/course/view.php?id=2899
Консультації	Очна. Кафедра психології. Понеділок 10.00-12.00

Анотація до дисципліни

Дисципліна «Методика роботи практичного психолога» спрямована на формування у студентів теоретичних знань і вироблення практичних навичок щодо особливостей діяльності психологічної служби в різних галузях, зокрема, в системі освіти, медичних закладах.

Дисципліна охоплює широке коло питань стосовно особливостей розвитку особистості в дитячо-юнацькому віці, можливих труднощів цього розвитку, аналізу їх причин і змісту, методів дослідження та шляхів і засобів подолання; організації психологічної реабілітації для різних категорій населення; психологічного супроводу дітей з особливостями розвитку.

Знання з навчальної дисципліни формують компетентного конкурентоспроможного фахівця в галузі психології що здатен вирішувати типові професійні завдання у плануванні, організації та наданні дієвої психологічної допомоги особам у кожному конкретному віці. Основними перевагами дисципліни є її практична спрямованість. Вивчення цього курсу дає можливість студентам опанувати психологічні технології психодіагностичної, психопрофілактичної та психокорекційної роботи психолога з різними віковими категоріями, що сприяє формуванню у них готовності до майбутньої професійної діяльності. Значна увага приділяється вивченню методів і прийомів реабілітаційної роботи практичного психолога, представлено основні напрямки соціально-психологічної підтримки постраждалих внаслідок психотравмуючих подій.

При викладанні дисципліни застосовуються активне соціально-психологічне навчання, ситуаційні завдання, тренінгові вправи, ділові ігри, презентації, консультативні бесіди, що розвивають у студентів психологічне мислення та навички фахового спілкування й розв'язання психологічних проблем клієнтів. Заняття зі студентами відбуваються на засадах діалогу та партнерської взаємодії.

Мета і завдання дисципліни

Мета: забезпечити загальну теоретико-прикладну підготовку бакалаврів у галузі методики роботи практичного психолога, яка слугуватиме основою для їхньої практичної роботи, що пов'язана з функціями практичного психолога в різних сферах діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Методика роботи практичного психолога» є засвоєння студентами основних знань про особливості організації роботи практичного психолога за різними напрямками професійної діяльності.

Освітньою програмою визначені наступні **програмні компетентності**.

Інтегральна компетентність фахівців в галузі психології – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, забезпечується наступними програмними.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту.

Формат дисципліни

Обсяг дисципліни

Вид занять	Загальна кількість годин
лекції	22
практичні заняття / семінарські / лабораторні/ індивідуальні	24
консультації	2
самостійна робота	87

Ознаки дисципліни

Рік викладання	Курс навчання	Семестр	Кількість кредитів/годин	Кількість змістовних модулів	Форма контролю	Нормативна/вибіркова
2023	4	8	4,5/135	3	екзамен	обов'язкова

Результати навчання

Програмні результати, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна:

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

Після успішного вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть:

РН1. Знати теоретичні основи організації психологічної служби, її предмет, мету, завдання та структуру.

РН2. Знати закономірності, критерії норми психологічного та особистісного розвитку, функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

РН3. Застосовувати різні методи і засоби психодіагностичної, психокорекційної, розвивальної, психопрофілактичної, просвітницької, реабілітаційної роботи психолога з особами різного віку з метою розв'язання та попередження їх психологічних проблем.

РН4. Знати Етичний кодекс психолога, здійснювати професійні завдання, спираючись на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

РН5. Вільно володіти професійним мовленням, враховувати етичні норми у спілкуванні, статусно-рольові, етнічні та інші мультикультурні характеристики співбесідника.

РН6. Знати основні сфери діяльності та проблеми сучасної практичної психології. Мати сформовану мотивацію до процесу професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

РН7. Знати нормативну документацію практичних психологів, особливості планування діяльності та ведення документації.

РН8. Знати психологічні особливості дітей з особливими освітніми потребами, володіти навичками здійснення їх психологічного супроводу.

РН9. Володіти навичками самоаналізу, самоорганізації, саморегуляції та збереження власного психологічного здоров'я на користь особистісного зростання.

Тематичний план вивчення дисципліни

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових розділів:

Розділ І. Практична психологія освіти.

Тема 1.1. Зміст та форми роботи психолога дошкільного навчального закладу.

Тема 1.2. Практична психологія у сфері шкільної освіти.

Тема 1.3. Психолого-педагогічний консиліум у системі психологічного супроводу.

Розділ II. Психологічна служба в соціальній і медичній сферах.

Тема 2.1. Психологічна реабілітація постраждалих внаслідок психотравмуючих подій.

Тема 2.2. Організація діяльності Телефону довіри.

Тема 2.3. Робота практичного психолога в сфері інклюзивної освіти.

Політика дисципліни

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення Кодексу академічної доброчесності [Кодекс академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка]. Окреслимо його основні складові.

Складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб.

Надавати для оцінювання лише результати власної роботи.

Не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/ покращити результати інших студентів.

Не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Академічна доброчесність

У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти робота оцінюється на мінімальний бал

Система оцінювання та вимоги

Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A	Студент виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання. Студент вільно висловлює думки і відчуття, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях.
B	Студент виявляє початкові творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем
C	Студент вільно (самостійно) володіє вивченим обсягом матеріалу і застосовує його на практиці; вільно розв'язує задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.

D	Студент вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом викладача.
E	Студент може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки
FX	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного відтворення окремих фактів, здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень
F	Студент не володіє навчальним матеріалом

Розподіл балів які нараховуються студентам

Поточний контроль							Разом	Сума	Підсумковий (екз.)	Загальна сума
РОЗДІЛ 1			РОЗДІЛ 2				40	75	25	100
T 1.1	T 1.2	T 1.3	T 2.1	T 2.2	T 2.3	T 2.4				
Поточний контроль										
5	7	7	5	6	5	5				
Контроль самостійної роботи							35			
4	4	6	5	5	5	6				

T 1.1, T 1.2 ... T 2.4 – теми розділів

Відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка», при оцінюванні результатів навчання з дисципліни «Методика роботи практичного психолога» можливо перезарахування балів (максимально 20 балів) за позанавчальну фахову активність студентів (сертифікована участь в конференціях, тренінгах, написання статей тощо).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основні:

1. Бітянова М. Дитина у школі: технології розвитку. – К., Главник, 2007. – 143 с.
2. Дуткевич Т.В., Савицька О. В. Практична психологія: Вступ до спеціальності. Навч.пос. – К.: Центр учбової літератури, 2007. –265с.
3. Ілляшенко Т. Д. Інтеграція дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому навчальному закладі. *Психолог.* 2009. – № 10. – С. 14-18.
4. Кузікова, С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції [Текст] : навчальний посібник / С. Б. Кузікова. – 2-ге видання, перероблене, доповнене. – Суми, 2020. – 300 с. [<http://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/9286>].
5. Марінушкіна О.Є. Порадник практичного психолога. – Харків: Основа, 2007. – 230 с.
6. Основи практичної психології [Панок В.І., Титаренко Т.М., Чепелева Н.В. та ін.]; під ред. В.І. Панка.– К.: Либідь, 2006. – 536 с.
7. Пророк Н. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 1. – Київ, 2018. – 208 с.

Додаткові:

1. Алексеева Ю.А., Артемчук О.Г., Шишова О.М. Психодіагностика дітей та підлітків (Для психодіагностичної практики студентів) Навчально – методичний посібник. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. - 108 с.
2. Гільбух Ю.З., Коробко С.Л., Кондратенко Л.О. Визначення психологічної готовності дитини до шкільного навчання / Ю.З. Гільбух, С.Л. Коробко, Л.О. Кондратенко // Початкова школа. – 1988. – №7. – С. 5-18.
3. Діти та дорослі між миром та війною. Спецвипуск. Психолог, 2015. – № 11-12 (563-564).
4. Дитячі страхи. Діагностика та корекція / За ред. Л. Райчук. – К.: Редакції загально педагогічних газет, 2014. – 120 с.
5. Дуткевич Т.В. Дитяча психологія: навч. посіб. / Т.В. Дуткевич. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.
6. Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби : [метод. рек.] / авт.-упор.: В. М. Горленко, В. Д. Острова, Н. В. Сосновенко, І. І. Ткачук ; за заг. ред. В. Г. Панка. – Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2018. – 106 с.
7. Кузікова С. Б., Щербак Т. І. Психологічні особливості становлення децентрації в юнацькому віці // Науковий вісник Херсонського державного університету. Збірник наукових праць. Серія: Психологічні науки. Випуск 3.– Херсон : Херсонський державний університет, 2019. – С. 65-73.
8. Кузікова С.Б. Психотехнології особистісного саморозвитку в юнацькому віці: генеза образу Я / С.Б. Кузікова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Збірник Наукових праць. Серія психологічні науки. Випуск 3. Том 1. Серія психологічні науки. - Херсон : Херсонський державний університет, 2016. – С. 124–129.
9. Кузікова С.Б. Формування психологічної компетентності молодших

- школярів в контексті профілактично-корекційного супроводу їх розвитку // Теоретичні і прикладні проблеми психології : Збірник наукових праць № 2 (37), 2015 р. - Сєверодонецьк: Вид-во Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, 2015. – С. 219–226.
10. Організація та науково-методичне забезпечення діяльності психологічної служби і ПМПК / за наук. ред. В.Г. Панка та І.І. Цушка. – Електрон. дані. – Київ : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. – 90 с.
  11. Основи практичної психології / [Панок В.І., Титаренко Т.М., Чепелєва Н.В. та ін.]; під ред. В.І. Панка. – [Третє стереотипне видання]. – К.: Либідь, 2006. – 536 с.
  12. Павлик Н. В. Гармонізація характеру старшокласників: спецкурс / Н.В. Павлик; - К.: Ред. загальнопедагогічних газет, 2014. – 128 с
  13. Палій А. А. Методи діагностики психічного розвитку дітей. - Івано-Франківськ. 2013. – 430 с.
  14. Проблеми розвитку та корекція емоційної сфери молодшого школяра / Упоряд. О. А. Атемасова. – Х.: Вид-во «Ранок», 2010. – 176 с. – (Бібліотека шкільного психолога).
  15. Робота психолога та соціального педагога в закладах освіти. Збірник нормативних документів / Укладач І.С. Загурська. – Житомир, 2010. – 85 с.
  16. Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога. В 2 кн. Кн.1: Система работы психолога с детьми разного возраста: Учебное пособие. - М.: ВЛАДОС, 2008. – 384 с.
  17. Kuzikova S. Model of psychological correction of crisis of adolescence [Модель психологічної корекції кризи підліткового віку] / S. Kuzikova / Психологія особистості [Науковий журнал]. – Івано–Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2016. – № 1 (7) – С. 24–33.